

EMLÉKLAPOK

A DEBRECZENI ORSZÁGOS DALÁRÜNNEPÉLY

Megjelenik a dalárünnepély tartama
alatt minden nap.
Ára példányonként 10 kr.

ALKALMÁBÓL.

Kiadja: az országos dalárünnepély
rendező bizottsága.
Szerkesztői iroda: Rózsátér 16. sz.

Szerkesztik az országos dalárünnepély rendező bizottsága megbízásából: Karczag Vilmos és Szabolcsi Lajos.

A mai nap programja.

— V. Nap. —

— Augusztus 20. —

Reggel 10 órakor közgyűlés s az új tisztválasztás eredményének kihirdetése, délután a helyszínén közléteendő időben ismételt összelőadás a minden rendű nagy közönség igényeinek is kielégítése végett.

Este 7 órakor diszhangverseny a színházban a fővárosi művészek közreműködésével.

Este 9 órakor a debreczeni dal- és zeneegylet által az ünnepélyi vendégek tiszteletére táncszíngalom az ujonnan épült „Bika” szálloda dísztermében.

* * *

Összelőadás a collégiumban.

A nagy közönség kényelmére az előleges megállapított program szerint ma vasárnap az e célra már berendezett collegium tágas udvarán a színházban tegnap tartott összhangverseny megismételtetik.

Az idő-pontot előre meghatározni nem lehetvén, arról még a délelőtti órákban falragaszok útján fog a közönség értesítettetni.

Jegyek ez előadásra a collegium mindkét kapuja alatt levő pénztárnál adatnak ki. A helyárak a következők:

Páholy ülés 1 frt. Számozott hely 1 frt. Ülőhely 60 kr. Állóhely 30 kr.

A király-hymnus ügye.

A király-hymnus ügyében a közgyűlés által a módzatok elkészítésére kiküldött bizottság elkészítette jelentését, s azt a mai közgyűlés elé terjesztendi.

A jelentés így hangzik:

Tisztelt közgyűlés!

A király-himnusz létesítési tervrajzának kidolgozására kiküldött alulírott bizottság az idő rövidsége miatt nem lehetett azon kedvező helyzetben, hogy a legkisebb részletekig terjedő tervezetet készítsen, miért is ezuttal a főbb irányelvek megjelölésére szorítkozott csupán; ezen irányelvek a következők:

1. a szöveg, valamint ennek zenéje nyilvános pályázat útján lenne beszerzendő;
2. a szöveg írójának 100, a zene írójának 200 darab arany lenne tiszteletdíja;
3. a szükséges pénzalap aláírások útján, valamint a tag-egyletek által e célra rendezendő előadások jövedelmei és gyűjtéseiből lenne összegyűjtendő; a begyűlendő összegek egyesületi pénztárnok Engeszszer Mátyás urhoz lennének beküldendőek;
4. a szöveg megbirálására a magyar tudós társaság lenne felkérendő;
5. a zene megbirálására az egyesület központi választmánya választaná meg a bizottságot;
6. az elfogadandó himnusz 1883. évi szent István napján Budapesten, az ott székelő összes dalegyletek által lenne bemutatandó; a vidéki tagegyleteknek pedig betanulás és terjesztés céljából díjmentesen megküldendő.

Ezen kereten belül a további részletek kidolgozásával, valamint a módzatok keresztülvitelével a központi választmány azzal lenne megbízandó, hogy eljárásának eredményéről a közgyűlésnek kimerítő jelentést tegyen.

Kelt Debreczenben 1882. augusztus hó 19.-kén.

A magyar országos dalár-egyesület közgyűlésének

alázatos szolgálai:

Ábrányi Kornél. Dr. Hubay Károly. Tánczos Béla.

A tegnapi nap eseményei.

— IV. nap. —

Debreczen, aug. 20.

A tegnapi multságok teljes sikerülhetésének némi részben — fájdalom — ismét utját állta az egész délelőtti zuhogó eső. — Mindazonáltal a vendégek nem vesztették el kedvüket s vigan néztek elébe a változatos műsorral birt nap eseményei elé.

A közgyűlés.

A közgyűlést megelőzőleg a kiküldött bizottságok tartottak értekezleteket, s csak midőn ezek tanácskozásaikat befejezték d. e. 11 órakor nyílt meg a közgyűlés a városháza nagy tanácstermében Simonffy Imre diszelnöksége alatt.

Mindenekelőtt Lengyel Imre ur, mint a módosított alapszabályok áttanulmányozására kiküldött bizottság elnöke tett jelentést a bizottság működéséről s felolvastatván az alapszabályok, a tett módosításokat az egyes pontoknál előadta.

Ezt megelőzőleg azonban az értekezlet határozata folytán nevezett azon indítványt terjeszti be, hogy a dalár-ünnepek módozatait illetőleg külön „dalár-ünnepélyi ügyrend“ alkotandó, miután ezekről eddig hiányos központi választmányi határozatok adnak utasításokat. Az alapszabályokban így aztán az ezt érintő pontnál csak annyi volna megjegyzendő, hogy erről külön ügyrend rendezkedik. Ez ügyrend kidolgozására a debreczeni és miskolci dalegyletek küldetnének ki, hogy hat hónap után ezt a központi választmányhoz beterjesszék. — Az indítvány elfogadtatik, és kimondatik, hogy az alkotandó ügyrendet a rendkívüli közgyűlés erősíti meg.

A felolvasott alapszabályokban a következő módosítások ajánlottak és fogadtattak el:

A 2. §-nál „országos dalár- és zene-ünnepélyt rendez“ így egészítették ki: „mely ünnepélyek rendje, módozata felett külön szabályzat által intézkedik.“

A 12. § így módosítottatik: A tagegyletek által az országos dalár-ünnepély bejelentett működő, képviselő és pártoló tagok utazási kedvezményenyl egybekötött meghívók és az ünnepély színhelyén szállás-jegyekben, ezenfelül a működő tagok pedig saját személyökre a helyiviszonyok szerint megállapítandó helyeken díjmentes jegyek kedvezményében is részesülnek.

A 14-dik §-ba e szó beszurandó: „legalább“ két évig tagja marad.

A 15. § így módosítottatik: Ha valamely egyesület a rendes közgyűlés után időközben csatlakozik az egyesülethez, akkor a reá eső évi járulékot az utolsó rendes közgyűlés idejétől számítva köteles befizetni.

A 17. § második bekezdése kimarad.

A 19-dik §-ban: A központi igazgató választmányt képezik: az elnök, alelnök, az országos karnagy stb.

A 20-dik §-ban „a választmány székhelyen lakó“ után „s az országos dalár-egyesület valamelyik tagegyletének tagjaiból“ szurandó be.

A 22. § a) pontja így módosítottatik: Az országos dalár-ünnepély programja részleteit megállapítja a közösen előadandó műveket meghatározza, kinyomatja, és azokat az ünnepély napja előtt legalább is hat, valamint a versenydarabot pedig hat hóval előbb, a tagegyleteknek megküldi az egyesület költségén, a dalár-ünnepély rendezését az ügyrend értelmében eszközli.

A k) pont pedig így fog hangzani: Hogy az igazgató-választmány üléseiben érvényes határozatokat hozhasson, az elnök és a jelenlevő tisztviselőkön kívül legalább négy tagnak jelenléte kívántatik. Egyenlő szavazat esetében az elnök szavazata dönt.

A X. rész címe lesz: „A dalár-egyesület fennállása és feloszlása.“

A 30. §-ból az első pont kimarad.

Ezenkívül még néhány stylaris módosítás után az alapszabályoknak a minisztériumhoz való felterjesztése elhatározottatott.

A díszebéd.

A díszebéd, mely délben a „Biká“-ban rendeztetett, a délelőtti nagy esőzés után reményen felül sikerült. Az óriási udvar egészen megtelt, — helybeliekből és nagyrészt vidékiekből álló közönséggel, mely jókedvvel élvezte a szebbnél szebb felköszöntöket. Oláh Józsi és a Magyar testvérek ez alkalomra egyesült zenekara pompás és erős játékaival kitűnően mulatta az étkezőket.

A harmadik fogásnál Simonffy Imre polgármester ur üritett poharat a király és családjára. Felköszöntőjét az egész közönség állva és kalapleemelve hallgatta végig s aztán lelkesült hosszan tartó éljenzésben tört ki.

Simonffy Kálmán ur állt most fel, s a következő szép felköszöntést mondotta Debreczen város hatóságára és közönségére:

Még a legszigorubb felfogás sem tagadhatja meg azt, miszerint az orsz. dalárszövetségi versenyek szinte kézzel foghatólag emelik annak a dilettantizmusnak a niveauját, mely az egyes dalegyletek körében természetszerűleg és csaknem kizárólag uralg. Tapasztaltuk ezt legutóbb Kolozsvártt, midőn mindannyiunkat meglepett a művészeti haladás, mely az ottan megjelent dalárdák előadásából kitűnt. Mig azonban akkor egyik másik dalárdánál nagyon is észrevehető volt, hogy minden dolognak a kezdete nehéz, itt a tegnap és tegnapelőtt végbe ment fényes eredményű versenyek arról győzhették meg a figyelmes hallgatót, hogy valamenynyi fellépett dalárdák közt ide értve még azokat is, melyek itt először léptek országos közönség elé — lehet mondani, egy

sincs, mely megne állotta volna becsülettel helyét. És ez t. uraim, az országos nagy versenyek eredménye, melyek kétségbevonhatlanul fejlesztik úgy a hallgató nagy közönség mint maguk az előadók izlését, zenei érzékét és képzettségét a szó valódi értelmében vett művészethez. Ez a tény pedig egyiránt emeli úgy sajátlag magyar nemzetiségi, mint általános műveltségünket.

És itt Debreczen sz. kir. város közönségének, mely rövid időköz alatt már két ízben tárta fel vendégszerető karjait — kétségtelen érdemei vannak. Midőn tehát azért, az összes dalárok nevében hálás köszönetet mondanék, kívánom hogy Debreczen sz. kir. város hatóságát, valamint vendégszerető közönségének minden egyes tagját azon kiváló fogadtatásért, melylyel bennünket elárasztani szivesek voltak a mindenható sokáig éltesse!

Utánna Finály Henrik (kolozsvári egyetemi tanár) ur Debreczen városára és annak polgáira mondott felköszöntőt.

Kőrösi Sándor országgyűlési képviselő ur hosszabb emelkedett hangú gyönyörű beszédben az összes dalárdákat, és az országos dalár-egyesület vezetőit éltette.

Később még a pohárköszöntők hosszú sora következett, melyek között volt a Benigni S. uré, ki Simonffy Imrét Debreczen város polgármesterét éltette, Kerekes Sándor pedig a szépnemért üritette poharát stb.

Az ebéd alatt érkezett meg Stadler Antal győri dalegyleti elnöknek távirata, ki a győri dalegylet nevében üdvözlö a dalárokat.

Az ebéddel mindenki meg volt elégedve, s az ételek italok izletes volta, valamint a gyors kiszolgálás becsületére válik Fehér Hermannak, a „Bika“ fogadó bérnökének.

* * *

Az összhangverseny.

Az összhangversenyre ritka válogatott, szép közönség gyűlt össze, mely színházunk minden zugát a zsufolásig megtöltötte. Az érdeklődés ezuttal még sokkal nagyobb volt, mint az előző versenyeken, a mi különben természetes is, mert ez alkalommal a közönség az összes előadás újdonsági ingere által is befolyásolva volt. Nem tulozunk, a midőn kimondjuk, hogy azok száma, a kik legbuzgóbb törekvéseik daczára sem birtak színházi jegyekhez jutni, az ezret jóval felülhaladják; ezek azután a rendező bizottság azon bölcs intézkedésében — mely előrelátva ez eshetőséget, a ref. collégium udvarán fogja az összhangversenyt megismételtetni — lették egyedüli vigaszukat. Ha az idő ma kedvezni fog, biztosra vehetjük,

hogy ezen megismételtendő összhangverseny páratlan sikerrel lesz kísérvé.

A tegnapi első összhangversenyre áttérve, nem hagyhatjuk megemlítés nélkül, hogy a látvány, mit a színpad a függöny felgördültekor nyújtott, a szó szoros értelmében, festői szépségű volt. A színpad két oldalán és hátterében elhelyezett dalárok, kik a mintegy 50 főből álló zenekart vették körül, oly ügyesen és imposansan voltak csoportosítva, hogy a közönséget önkénytelen tetszésnyilvánításokra kényszerítették.

Pontban 7 órakor vette kezdetét az összhangverseny, melynek programja a következő érdekesen összeállított műdarabokból állott:

Első szakasz.

1. „Hymnusz“ Erkel Ferencztől.
2. „Ébresztő“ Mosonyi Mihálytól.
3. „A sajkázó“ Schuberttől.
4. „Honvéd takarodó“ a „Névtelen hősök“ című eredeti dalműből Erkel Ferencztől. A szerző személyes vezetése alatt.

Második szakasz.

5. „Viharban“, Durnertől.
 6. „A magyarok istene“ Liszt Ferencztől; a magán-szóllamot Ney Dávid ur a nemzeti színház tagja szíveségből éneklé.
 7. „Hármonia dicsének“ Huber Károlytól. A magán szóllamokat Ney Dávid ur éneklé.
 8. „Szózat“ Egressy Bénitől.
- Ez elsorolt műdarabok közül különösen nagy hatást és lelkesedést szült a közönségben Erkel Ferencz „Honvéd takarodója“, a melyet a gazdag érdemekben megőszült hírneves zeneköltő a közönség frenetikus tapsaira kénytelen volt megismételtetni.
- Elragadó hatást gyakorolt továbbá Schubert örök-szépségű „Sajkázó“-ja, mely szintén megismételtetett.

Huber Károly nagy szabású compositiója a „Hármonia dicsénke“, melyet a szerző ezen jelen dalárünnepély alkalmára írt, fényes hatásának bizonyult különösen magán szóllamaiban, melyeket Ney Dávid ur a budapesti nemzeti színház kiváló énekese a szerző intencióihoz mértten és teljesen emelt érvényre, úgy hogy a közönség, mely várakozásaiban bár tul volt csigázva, kénytelen volt az éneket megszakítva, tapsolni.

A többi előadott darabok is úgy választás mint művészi kivitel és összjáték tekintetében nagy élvezetet nyújtottak műértő közönségünknek, mely ily zenei gourmanderiát aligha fog legalább egyhamar ismét élvezhetni.

Végül dicsérettel kell megemlékeznünk az énekeket kísérő zenekarról, mely Erkel Ferencz majd Huber Károly karnagyok vezénylete alatt összevágóan működött. Ezen kíséreti czélokra összeállított zenekarban többek között ott láttuk a budapesti nemzeti színház zenekarát.

*

nak kiváló tagjait is, névszerint Gobbi, Ruhoff és Pischinger urakat továbbá a holnapi diszhangversenyben és fellépő Petykó Imre fiatal hegedűművészt is.

As összbenyomás melylyel a közönség a színházból távozott a lehető legkitünőbb volt.

A debreczeni dalárünnepély 1868-ban.

Az 1868-iki hirlap september hó 21-iki száma a következőleg írja le a depr. első dalárda eseményeit mely most érdekes visszaemlékezésül szolgálhat.

— A kálvinista Róma komolyságát, csendjét egy időre pezsgő élénkség, vidám jókedv váltotta fel. A köz- és magánépületeken nemzeti lobogók lengenek, az utcákat, mulató helyeket hullámozó tömeg lepi el, öröm ragyog az arcokon és szemekben. Az alföld híres városa megmutatta, hogy minden szépért tud lelkesülni: pár év előtt Thaliának emelt pompás templomot, csak néhány hete az ingyen-oktatás nemes eszméjét karolta fel páratlan bőkezűséggel, s most a hisessé vált magyar vendégszeretethez adta példáját a magyarországi daláregyletek fogadásánál. E fogadást hiven leírni alig lehet; de mindnyájan érezzük, hogy ott a sziv volt érdekelve s az arcok barátságos mosolya nem külső máz.

Pénteken délelőtt nagy tömegben hullámozott a nép az indóház helyiségeiben s a pálya-udvar előtti tért a katonai zenekar, a debreczeni dalárda, zenede s a városi küldöttség tagjai foglalák el. A kassai vonat megérkezését ágyudörgések hirdették, s az érkező vendégeket Laky Lajos városi tanácsnok fogadta a város, zenede és dalárda nevében igaz magyaros vendégszeretettel. A városba induló menetet a debreczeni dalárda nyitotta meg, utánna a főiskolai éneklő-kar lépdelt kibontott pompás zászlójával. Ezek után sorakoztak a felsővidéki dalárvendégek. A menet a katonai zenekar hangja mellett indult meg, mely fölváltva játszott a népzene-társulatokkal, s egy óra tájban ért a városház elé, hol a dalárdák zászlóikat letették, s a vendégek szállásaikra vezette-tének el.

A délutáni aradi és pesti vonatok még nagyobb tömegett gyűjtöttek. A vonatok érkezését taraczkdörgés, zeneszó és éljenek hirdették. A kiszállás után egybegyűlt dalár vendégeket szivből jövő, egyszerű, de meleg szavakkal Fráter Imre városi tanácsnok üdvözölte. Lelkes szavai után elkezdődött az egyes dalárcsoportok sorakozása, s a menet gazdagabbnál gazdagabb zászlóival meglepő festői látványt képezett. A katonai zenekar és cigány-banda itt is fölváltva játszott lelkesítő indulókat. Utközben néhány dalárcsoport a zenede érdemduz elnökét Csanak Józsefet megéljenzte.

Este 6 órakor a városház téres nagy udvarán összejövetel volt. Az idegen dalárdák tagjai kölcsönös bemutatások után barátságosan szorítanak kezét. A város, zenede és dalárda nevében Simonffy Imre fogadta a vendégeket, mint a dalművészet örömmel látott képviselőit.

A dalárok nevében Ábrányi Kornél válaszolt s rajta kívül még Losonezy László és egy pécsi dalárdai tag tartottak alkalmi beszédeket.

Majd az egyes dalárdák vezetői mutatták be magukat Csanak Józsefnek és Komlóssy Imrének, mint a debreczeni zenede és dalárda elnökeinek, mire a vendégek szétoszolván legnagyobb részben a színház diszeloadására siettek. A színház imponans épülete, a berendezés ritka fénye s a működő tagok correct játéka mindenkit meglepett s arról győző meg az idegeneket, hogy városnak, mely ily lelkesen áldoz a művészetek oltárán, nagy és fényes jövője van.

A dalárverseny összpóbjája szombaton délelőtt a történelmi nevezetességű nagy templomban ment véghez. Ez alkalommal zeneirodalmunk dicsősége Erkel Ferenc vezényelt. Próba végével a dalárgyülekezet gyűléssé alakult s legelőször is az üdvözlő táviratok olvastattak fel. A selmeczi, vukovári dalárdák s a párisi magyar egylet küldték szívélyes üdvözlőiket. A vukovári távirat magyar német és horvát nyelven volt fogalmazva. E táviratokra riadó éljen volt a felelet. A dalárdák tagjainak összeszámitása után a dalcsarnokba vonulás és versenyzés sorrendjét állapították meg. Legtöbb tagot a kecskeméti, budai, esztergomi és szolnoki dalárdák küldöttek. A pesti unio-dalegylet az idő rövidsége miatt nem jöhetvén el, karnagy vezérpálcát küldött jutalomdíjképen. E vezérpálcát jelölték ki harmadik jutalomdíjnak. Versenybírákká közfelkiáltással Ábrányi Kornél, Bartay Ede, Bogdán Lajos, Engeszszer Mátyás, Erkel Ferencz, Huber Károly, Knabl Antal, Madarassy Pál, Sipos Antal, Szénfi Gusztáv és Vajda Viktor urakat választák.

A gyűlést a színházi hangverseny követte. A karkat itt ismét Erkel vezényelte, kit megjelenésekor szünni nem akaró viharos éljennel üdvözöltek. Sipos Antal zongora- és Dubez hárfajátéka, Benedek Aladár alkalmi költeményének elszavalása, Kendelényi Fanni, Saxlehner Emma, Kocsis Irma kisasszonyok, Nagy-Huber Ida asszony és Füredi Mihály éneke képezték e hangverseny érdekes pontjait. Hangverseny végével barátságos összejöveleteket rendeztek, s a dalárdák tagjai különböző helyeken mulató csoportokba oszlottak szét, hol a szebbnél szebb magyar dalokat lelkes felköszöntések követték. Az utcák még késő éjjel után is viszhangzottak a mulatók vidám zajától.

Vasárnap délelőtt az egész város ünnepi szint öltött; az utcák megnépesültek s az arcokon öröm ragyogott. A dalárdák tagjai 9 óra után a városháza elé gyülekeztek, honnan a menet 10 óra tályban a megállapított sorrend szerint tartotta ünnepélyes elvonulását a dalcsarnok helyiségéhez.

A látvány valóban meglepő és festői volt. Vidáman lengő lobogók alatt csoportosultak az egyes dalárdák ismertető jelvényeikkel. Az ünnepélyes menet sok nézőt gyűjtött, s az ablakokból és erkélyekről fehér kendőket lengettek. A dalcsarnok elő részét izléses diadalív képezte, s a közreműködők számára készített fedett emel-

emelvény ezimerekkel, faágakkal és nemzeti lobogókkal gazdagon fel volt ékesítve. Mindenütt példás rend uralkodott s a közönség komolysága csak emelte az ünnepély nagyszerűségét.

A dalversenyt rézhangszerek kísérete mellett Erkel himnusza nyitotta meg, roppant hatás mellett; majd az egyes dalárdák versenylőadásai következtek. Különös hatást csináltak a pécsi, esztergomi aradi és nagy-kőrös; dalegyletek s az utóbbiban különösen Gazdag Ambrus gyönyörű tenorhangja keltett figyelmet. Zajosan éljeneztek és tapsolták az aradi főgymnasiumi dalkört is, melynek tagjai ifjai tüzzel és lelkesedéssel adták elő versenydarabukat. A derék ifjak zöld szalagos csárdáskalapjukkal, mosolygó arcukkal egyiránt feltűntek.

A versenydarabok között Mosonyi „Szentelt hangok”-ját és Lachner nagyhatású „Harcos imájá”-t hallottuk. Mindkettőt Erkel vezényelte. A dalversenyt Vörösmarty „Szózata” rekeszté be.

A társasbéd, melyet lelkes felköszöntések fűszereztek, két óra után vette kezdetét. Estve látogatott táncvigalom volt a vasút melletti népkertben, szóval Debreczen lelkes polgárai mindent elkövettek, hogy ez ünnepélyt kedvessé, feledhetlenné tegyék vendégeik emlékében.

A jutalom-díjakat ma reggel ítelték oda a főiskola imatermében. A debreczeni hölgyek díját (egy ezüst serleg) a pécsi; — az arany érmet az esztergomi; — az ezüst vezénylő pálcát az aradi, — az ezüst érmet a pesti nemzeti dalkör nyerte el. — Dicséretes főlemlítésben részesültek: az aradi felgymnaziumi dalárda, a debreczeni kántus, a zombolyi, kecskeméti és jászberényi dalárda.

Az ország. m. daláregyletigazgatósági választmánya az 1882—84 évre.

Elnök: Bartay Ede.
alelnök: Simonffy Kálmán.
titkár: Ábrányi Kornél.
pénztárnok: Engeszer Mátyás.
tisz. orsz. Karnagy: Erkel Ferencz.
orsz. Karnagy: Huber Károly.

I. Központi választmányi tagok.

1. Erkel Ferencz.
2. Nagy Ágoston.
3. Bogisich Mihály.
4. Sipos Antal.
5. Tanczos Béla.
6. Pencs János.
7. Saágh József.
8. Zimay László.
9. Erkel Lajos.
10. Follmann Alajos.
11. Csizik Károly.
12. Dr. Hubay Károly.

Póttagok.

ifju Szotyori Nagy Károly.
Pecz István.
Belovics Imre.
Székely Imre.

II. Vidéki választmányi tagok.

1. Kovács Sándor (Losoncz.)
2. Oláh Károly (N.-Kőrös.)
3. Huszka Ödön (Szeged.)
4. Kovarcz Emil (Losoncz.)
5. Riszner József (Jászberény.)
6. Kovács János (H.-M.-Vásárhely.)
7. Lengyel Imre (Debreczen.)
8. Boda Vilmos (Szegszárd.)
9. Mikuleczki István (Miskolcz.)
10. Garam Jenő (B.-Gyarmat.)
11. Benigni Sámuel (Kolozsvár.)
12. Baksai István (Rima-Szombat.)
13. Barta Endre (Szatmár.)
14. Bánfay Simon (Pécs.)
15. Zolsák János (Ungvár.)
16. Joó Károly (Szentés.)
17. Gróf Eszterházy Kálmán (K o l o z s v á r.)
18. Weress Dénes (Torda.)

Póttagok.

Stadler Károly (Győr.)
Kék Lajos (Apatin.)
Bayer Ferencz (Lőcse.)
Kerekes Samu (Maros-Vásárhely.)

J e l e n t é s e

az országos magyar daláregyesület elnökségének Debreczenben, 1882. augusztus 18-án tartott egyesületi rendes közgyűlésének.

(Az igazgató választmánynak 1880. szept. hó 1-től 1882. augusztus 15-ig folytatott működéséről.)

(Vége.)

Van szerencsém tisztelettel betérjeszteni a t. közgyűlésnek úgy az 1880. szept. 1-től, 1882. aug 15-ig terjedő s az ig. vál. pénzügyi bizottsága által felülvizsgált pénztári kimutatást, mint az 1880-diki kolozsvári orsz. ünnepély bevételeit és kiadásait feltüntető okmányokat, oly kéréssel, hogy azokat egy kebeléből kiküldendő számvizsgáló bizottság által felülvizsgáltatni méltóztassék.

Van szerencsém jelenteni a t. közgyűlésnek, miszerint az egyesület a legutóbbi kolozsvári közgyűlés óta 19 új tag-egylettel, névszerint: az aradi, báttaszéki, brassyói, h.-böszörményi, Harmonia zeneművészek részvénytársulata, huszti, losonczyi zene- és dalkör, lőcsei, nagybecskereki, nagymihályi, nagyszebeni, országos tanár-egylet, pankotai, pécsi, rimaszombati, sátoralja-ujhelyi, soproni, szegedi polgári és szentesi dalegylettekkel szaporodott. Megszűntek az egyesület tagegyletei lenni: a bonyhádi és békési dalegyletek. Beszüntették az egyesület központi igazg. választmányával a hivatalos érintkezést: az esztergomi, a kolozsvári „Hilária” dalegylet, a szabadtéri, a sz.-udvarhelyi és a szolnoki tagegyletek. Van e szerint az egyesületnek tényleg 48 tagegylete, melyek között 46 tagegylet jelentkezett, részint versenyzőleg, részint közreműködőleg, részint pedig képviselőileg résztvenni a jelenlegi debreczeni országos ünnepélyben.

Ezek amaz eredmények, t. közgyűlés, melyekről két évi elnöki működésem után a t. közgyűlést értesíteni szerencsém van.

S midőn ezek után úgy az igazoló választmány, mint az egyesület buzgó hivatalnokainak erélyes és ügybuzgó támogatásáért legmélyebb köszönetet mondanék s midőn úgy magam, mint tisztársaim és az igazg. választmány nevében az 1880-ki kolozsvári közgyűléstől nyert megválasztási mandátumot a jelen t. közgyűlés kezébe letenni szerencsém van: a legkedvesebb kötelességemnek ismerem a t. egyesületnek legmelegebb köszönetemet nyilvánítani ama nagybecsü bizalomért, melylyel megtisztelni méltóztattott.

Ama hő óhajrással zárom be jelen elnöki jelentésemet, hogy adja az ég, miszerint az országos magyar dal-egyesület, mely 14 évi fennállása alatt már is annyi fényes sikerü és a hazai művészetre annyi kiható eredményü ténykedést mutatott fel, ezentul is első öre, ápolója és támogatója maradjon a hazai dal- és zenének s folytonosan izmosodva erőben, kitartásban és lelkesedésben, mindig elő és kiható beigazolója legyen a magyar művészet életképességének,

Fogadja a t. közgyűlés ismételt halás köszönetem mély kifejezését. Éltesse isten sokáig az országos magyar daláregyesületet és éltesse Isten sokáig, s áldásaival halmozza el Debreczen- szabad királyi városát és lelkes polgárait!

Kelt Debreczenben, 1882. augusztus hó 17-én,

Az országos daláregyesület igazgatósága nevében:

B a r t a y E d e,
egyesületi elnök.

T Á R C S A.

Két nagy zeneszerzőnk.

(Wagner és Verdi.)

Wagner francia szemüvegen.

A párisi „Figaro e cím alatt „Wagner-Le-Grand“ hosszabb cikket közöl Wagner Richardról, akit azért czimez „Wagner-Le-Grand“-nak, mivel oly időben, a midőn az egész világ szeme Egyiptom felé fordult, képes volt a figyelmet Bayreuthra irányozni, a hol Szent Grál hívei Wagner-apológiát rendeztek.

Midőn Franciaország 1870-ben a sors csapásai alatt összeroskadt, — így kezd a cikk — Wagner Richárd egyet rugott rajta, mint a mesebeli számár. Pedig Wagner Richárd nem számár, sőt páratlan zenei tudománnyal bir. Inkább éneklő madárhoz hasonló arczéla van, a milyent gyakran találunk zenészeknél. Mozart feje például hasonlít a csalogányéhoz. Beethoven feje sas-fej. De mind a kettőnek arcza az apokalyptikus nagyság benyomását teszi ránk.

Wagner Richárd a nagyfejű amerikai borstörő-madárhoz hasonlít. Ő nem teszi reánk az apokalyptikus nagyság benyomását. Az ő arcza közönséges, nagyon közönséges.

Wagner Richárd mindig kedvence volt az asszonyoknak — természetesen csak a németeknek. Metternich herczegnő által jutott Párisba, Schelnitz (?) grófnő által Berlinbe.

Tudjuk, hogy első nejének halála után elvette Bülownak nem özvegyét, hanem nejét. A maestro Liszt vejévé lőn, ami többet használt neki, mint összes tetralogiának szerzősége.

Kétséget nem szenved, hogy Wagner a harmóniát új, hatalmas elemekkel gazdagította. A fülnek mindig új meglepetést törekedvén szerezni, oly effektusokat hozott létre, melyeket a hajdani mesterek nem ismertek és a mesterség szempontjából kétségkívül tágitotta a zene terét.

De a gyönyörű helyek, melyeket Wagner műveiben bámulunk, épen azok, melyek nem felelnek meg az ő rendszerének. Ezek a tradíciókhoz közelednek. Sikerük elítéli e rendszert és bebizonyítja azt is, hogy nálunk nem ármánykodnak Wagner ellen.

Wagner Richárd költő, bölcész és politikus egy személyben. Köztudomású, hogy mint bölcész atheista és mint politikus forradalmár.

Ez az atheista nem ismeri el Mozart, Beethoven stb. istenségét, pedig gyakran meglopta őket. Soha ember nem birt nagyobb asszimiláló képességgel. Szerencsétlenségére hiányzik nála az inspiráció. Ő soha sem volt képes azokra a fönséges magaslatoakra felkapaszkodni, a hova a művészet csak térden kuszva juthat föl, — mint azt tették a nagy hívők.... a zene ősapái.

Az ő műve a tó sarába bukott hattyu, mely szárnyával pokoli zajt üt.

Nem tulzok. Wagner műve elfojtja az eszmét. Tisztán materialisztikus művészet. Ez a zene csak a legaljasabb érzékekre képes hatni. „Minden emberben disznó rejlik.“ De angyal is. Wagner Richárd zenéje inkább a disznót, mint az angyalt kelti föl.

Wagner Richárd elítélte saját zenéjét, midőn azt irta Berlioznak: „A jó zene ismertetője az, hogy a tömeg azonnal megértse.“

Különben Wagner zenéjét eléggé elítélték Rossini és Berlioz azt mondta róla, hogy az vitriol. Rossini pedig e kitűnő szatirikus, ebben Wagner látogatását várván, zongorához ült és Lohengrin partitúráját játszotta, melyet megfordítva tett maga elé, mintha véletlenül történt volna.

— Ah, kedves mester, — szólta Wagner, a mint belépett — partitúrád megfordítva van ön előtt?

— Lám! lám! — felelé a hamis Rossini — pedig én azt találtam, hogy így jobban megy!

Wagner soha többé nem bocsátott meg Rossininak.

* * *

Verdi otthon.

Verdinek terjedelmes birtoka van Parma közelében, melyet első neje után elnevezett „Villa Agata“-nak. Ott azonban a mester csak a forró nyári hónapokat tölti, télire Doria herceg, a lelkes műbarát, genuai palotájának a tenger felé eső földszintes szárnyát bocsátotta Verdi rendelkezésére.

Ha belépünk a Doria palota gazdag aranyozású, magas rácskerítésén, a hosszú genuai udvaron végig haladva, gyönyörű kertbe érünk, mely a tengerpartig terjed. Ott, a végén magas terrasz emelkedik, a honnan gyönyörű kilátás nyílik a tengerre és a nagyszerű kikötőre.

A balra kanyarodó utat követve, hatalmas üvegajtón át a szentélybe jutunk. Verdi lakosztálya valóságos kincses tára a legkiválóbb művészi tárgyaknak, díszteljes emlékeknek, pompás szöveteknek. Oly gyűjteményt találunk itt, a milyennel csak oly művész bírhat, aki maga is kutató, válogató és gyűjt.

A falakat leginkább az újabbkori olasz iskola termékei díszítik. Különös előszeretettel tanúsít Verdi a nápolyi Domenico Morelli iránt, a ki különben a jelenleg élő olasz festőművészek leghíresebbjeinek egyike.

Ebből az első teremből, melyet Verdi tréfásan az ő képtárának nevez, a „keleti lakosztály“-ba érünk. Ebben vannak felhalmozva az ajándékok, melyeket Verdi „Aidá“-jának legelső előadása után kapott. A gyönyörű kairói lámpa, a khedive ajándéka, a lágy szőnyegek és a falakat borító drága szövetek egyiptomi nagy uraktól származnak. Ez Verdi dolgozó szobája, ha — a mi ritkán történik — Genuában zeneszerzéssel foglalkozik. Erard-féle pompás zongora és válogatott könyvtár egészítik ki a butorzatot. Az utóbbi azonban csak kisebb, kézigyűjtemény, a milyen épen elég a téli időnyre. Ezenkívül van neki bissetoi villájában oly gazdag és nagybecsű könyvtára, a milyennel kevés magánember dicsekedhetik.

H I R E K.

— A bíráló bizottság csütörtökön este a „Frohner“ szállodában igen szép versesköszöntőben részesült Kerekes Sámuel marosvásárhelyi tanár és a „Maros Vidék“ szerkesztője részéről, — mire Engesszer Mátyás röktönzött verses dallal válaszolt, — később a „Hungáriá“-ban Simonffy Imre polgármester is megjelent ki szintén szép verses dictiot kapott Kerekestől. Tegnap este pedig a Koronában a híres improvisatornak egy koszorút nyújtott át debr. emlékül egy leginkább hírlapírókból álló társaság.

— A nagyörösi dalárdát dalárünnepélyünkön Oláh Károly ur képviseli, ki egyszersmind a közgyűlések jegyzőkönyveit is szerkeszti.

— Az országos daláregyesület új tisztviselői és választmányi karára tegnap szedettek össze a szavazatok, melyek összeolvasztván, a legtöbb szavazatot nyertekből összeállítottatott a névsor, melyet lapunk egy más helyén közlünk.

— Virág csokrok, diszmű virágok, valamint igen szép friss rózsák, mindennap kaphatók és megrendelhetők még Mendelovits Lajos üzletében kisuj-utca szögletén, a városházával szemben. Jónak láttuk ezt a mai bál alkalmából tájékoztatóul tudatni úgy a helybeli, mint a vidéki közönséggel.

— A helybeli lövész-társulat által az összes dalárdák itt időző tisztelt tagjai a folyó augusztus 20-kán vasárnap délután, a nagyerdei lövőházban tartandó rendes lövészeten, a tagok által is fizetett lövész-díjak melletti vendégeikül szívesen láttatnak.

— Lédeczy Sándor a jeles magyar zongoragyáros, ki az itteni iparkiallítás alkalmával zongora gyártmányainak kitűnő voltáért diszokmánynyal lett kitüntette, — egy pompás zongorát hozott le magával mely a holnapi diszhangverseny alkalmával fog használtatni. A zongorát ajánljuk a netalán vásárolni szándékozók figyelmébe.

— Legujabb férfi négyesek. Dalegyleteink figyelmébe ajánljuk, hogy ifj. Csáthy Károly könyvkereskedésében a legujabb férfi négyesek kaphatók; Erkel Ferencz, Huber Károly, Serly Lajos, Sigmond Ákos művei, azonkívül a magyar zene-kapacitások arcképei is ugyanott megszerezhetők.

— Debreczen város történelme. Debreczen városának egyetemes leírása (monographiája) szerkesztve Dr. Zelizy Dániel által, megjelent, s a természet vizsgálók itten megtartandó vándor gyűlése alkalmával közkézre fog bocsátatni. Ez érdekes mű, Debreczenben jelen állapotának hü képét adja, multját igen röviden csak vázlatban ábrázolván. E város történetének tüzetes leírásait az olvasó ily című könyvben találja fel: Szabad királyi Debreczen város történelme, a legrégibb időktől mai időkig. Három kötet, egy térképpel, 14 ábrával Debreczen 1871. Irta Szücs István magyar académiái levelező tag. Ezen több oldalról méltányoló elismeréssel találkozott mű, melyre mint kútfőre a monographia írói közül is többek által történt hivatkozás — magában foglalja, Debreczen városának koronkénti kül- és beléletét, és pedig ezt polgári egyházi, közművelődési, mezőgazdasági, ipar kereskedelmi és társadalmi tekintetben. Behatóan tárgyalja a mű a városnak az egyházzal és iskolávali érdekközösséget, részletezi a czéhek virágzó állapotát élénk tollal rajzolja, a város történetének egyes mozzanatait s adja a város kitűnőségeinek jellem- és életrajzát leírja az 1849-ik évben a maroknyi magyar honvéd seregnek a temérdek muszka had ellen vívott debrecznai csatáját stb. Az ábrák között a város ódon közházának, öreg templomnak, régi collégiumnak rajzai, a város népének régibb időbeli öltözete és a collégiumi deákoknak különböző időnkénti egyenruhái is szemlélhetők. A három kötetes mű leszálított árban 3 frton kapható Csáthy Károly és Telngdi K. Lajos könyvkereskedésében Debreczenben. Mindenesetre azoknak, kik birni fogják Debreczen monographiáját, e mű kiegészítője gyanánt Debreczen város történelmének megszerzése bizvást ajánlható.

DISZ-HANGVERSENY

A SZINHÁZBAN.

MŰSOR:

I. SZAKASZ.

1. „Prolog“ a debreczeni dalárünnepély alkalmára írta
és szavalja **Bartók Lajos** ur.
2. „Tanhäuser“, nyitány **Wagner-Liszt.**
zongorán előadja **Juhász Aladár** ur.
3. „Magyar ábránd“ szerzé és hegedün előadja . . **Petykó Imre** ur.
4. „Magándal“ a „Kegyencznő“ dalműből **Verdi.**
énekli zongorakiséret mellett, . . . **Ney Dávid** ur
a budapesti nemzeti színház tagja.
5. „Gedő vár asszonya“ Ballada, írta **Kiss József.**
szavalja **Hubay Aranka** k. a.
6. „Népdalok“ énekli **Pálmay Ilka** urhölgy
a budapesti népszínház tagja.

II. SZAKASZ.

7. „Ünnepi dal“ írta **Huber Károly.**
előadja a **Debreczeni dalárda.**
8. a) „Romance“ **Goltermann.**
b) „Andante Religioso“ **Servais.**
c) „Gavotte“ **Popper.**
Gordonkán előadja **Ruhoff** ur
a budapesti nemz. színház tagja.
9. „Cserebogár“ (ábránd) szerzé és zongorán előadja **Juhász Aladár** ur.
10. a) „A vándor“ }
b) „A keresztes háboru“ } **Schubert.**
énekli **Ney Dávid** ur.
11. „Plevna nóta“ **Hubay Jenő.**
hegedün előadja **Petykó Imre** ur.
12. „Népdalok“ énekli **Pálmay Ilka** urhölgy.

Helyárak a színházban: Alsó és középpáholy 8 frt. Családi páholy 10 frt. Felső páholy 5 frt. Támlásszék 1 frt. 50 kr. Zenekari szék 1 frt. 50 kr. I. Földszinti bemenet 1 frt. 50 kr. szinpadí ülés 1 frt. 50 kr. II. állóhely 50 kr. Alsó zártszék 80 kr. Emeleti zártszék 60 kr. Karzat. 40 kr.

Jegyek válthatók a színházi pénztárnál reggel 9 órától déli 12 óráig és délután 3 órától esti 6 óráig.

Kezdete este 6 és fél órakor.